

Zprávy

Časopis pro pěstování matematiky, Vol. 83 (1958), No. 2, 252--256

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/108308>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1958

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

ZPRÁVY

NÁVŠTĚVY ZAHRANIČNÍCH MATEMATIKŮ V ČSR

Koncem srpna a začátkem září navštívil Prahu známý rumunský matematik akademik GHEORGHE VRANCEANU, který již několikrát předtím v Praze přednášel.

Dne 30. 8. 1957 přednesl referát na katedře matematiky a deskriptivní geometrie fakulty inženýrského stavitelství ČVUT o maximálně pohyblivých grupách v prostorech s afinní konexí. Dne 2. září 1957 přednášel v matematické obci pražské na téma „Prostory s afinní konexí lokálně eukleidovské a korespondence mezi afinními resp. projektivními prostory“. Obě přednášky byly četně navštíveny a rozvinula se bohatá diskuse mezi přednášejícím a našimi specialisty v geometrii.

Fr. Nožička, Praha

*

Dipl. Phys. WALTER HOFFMANN se svou chotí byl při příležitosti své návštěvy III. čs. strojírenské výstavy v Brně ve dnech 16. — 19. září 1957 hostem Ústavu matematických strojů ČSAV. W. Hoffmann je pracovníkem ústavu praktické matematiky vysoké školy v Darmstadtu (NSR). Přednesl v matematické obci ve dnech 16. a 17. září 1957 dvě přednášky.

Podrobný výtah z těchto přednášek najde čtenář v časopise Aplikace matematiky 3 (1958), č. 2.

Ivo Babuška, Praha

*

Ve dnech 2. až 11. října 1957 navštívil Prahu p. STEFAN ROLEWICZ, vědecký pracovník Matematického ústavu Polské akademie věd ve Varšavě. P. St. Rolewicz se zajímá především o funkcionální analýsu; v Praze se seznámil s pracovníky matematicko-fyzikální fakulty a Matematického ústavu ČSAV, navštívil některé semináře MÚ ČSAV a věnoval velkou pozornost pražským památkám a kulturnímu životu.

Jaroslav Kurzweil, Praha

*

Dne 13. října 1957 přijel do Prahy význačný francouzský matematik světového jména profesor MAURICE FRÉCHET, člen Francouzské akademie věd. Prof. M. Fréchet i jeho vnučka, která jej doprovázela, byli hosty Československé akademie věd.

Za svého čtrnáctidenního pobytu v Praze, Brně a Bratislavě přednesl prof. M. Fréchet několik přednášek z oboru pravděpodobnosti, funkcionální analýsy a matematické statistiky, v nichž je vynikajícím odborníkem. Na shromážděních matematické obce pražské dne 16. a 21. října přednesl dva vědecké referáty na thema: „Určení korelační tabulky, jejíž okrajové hodnoty jsou předem dány“ a „Paraanalytické funkce“.

V první přednášce, která byla početně navštívena hlavně matematickými statistiky, dokázal autor existenci aspoň jedné korelační tabulky za předpokladu, že její okrajové hodnoty jsou předem dány. Ukázal, že odpovídající distribuční funkce je obsažena mezi

dvěma distribučními funkcemi, jež jsou řešením problému a z nichž každá odpovídá funkčnímu monotonnímu nenáhodnému vztahu.

Ve druhé přednášce rozšířil autor definice a vlastnosti analytických funkcí na tzv. funkce paraanalytické. Uvažoval o případu, kdy funkce reprezentuje trojrozměrný vektor a proměnná dvojrozměrný parametr. Vyvodil z toho definici ploch derivovatelných vzhledem k pravidlu o násobení a udal kanonické formy jejich rovnic.

Dne 19. října přednášel prof. M. Fréchet v Matematickém ústavu ČSAV o náhodných elementech jakékoli povahy. Zmínil se o tom, že počet pravděpodobnosti se zabýval postupně náhodnými čísly, náhodnými vektory, náhodnými funkcemi. Autor uvažoval obecněji o náhodných elementech jakékoliv povahy a ukázal, jak třeba zobecnit klasické definice a věty, ať už uvažované elementy jsou prvky Banachova prostoru nebo ještě obecnějšího prostoru metrického. Tato přednáška vzbudila pozornost a diskusi přítomných odborníků.

V Bratislavě měl prof. M. Fréchet přednášku o funkcích derivovatelných vzhledem k pravidlu o násobení. Dokázal např., že klasické řady, jimiž jsou definovány funkce e^v , $\cos v$, $\sin v$, mají smysl i když v je n -dimensionální vektor, avšak že jejich součet závisí na zavedeném pravidle o násobení.

Na přednášce v Brně položil prof. M. Fréchet dva důležité problémy. I. Je prostor, jehož prvky jsou křivky, Banachovým prostorem (volíme-li vhodným způsobem normu, skalární součin a součet)? II. Jsou prostory C a L_2 homeomorfní? Z jistých vět vyplývá, že není-li tomu tak, lze každý z nich rozložit na dvě disjunktní množiny $C = A_1 \cup B_1$ a $L_2 = A_2 \cup B_2$ tak, že A_k a B_k jsou homeomorfní ($k = 1, 2$). Jde o explicitní určení těchto dvou homeomorfismů.

Prof. M. Fréchet navázal už dávno před válkou styky s československými matematiky. Známy je jeho přátelský vztah k zesnulému prof. B. HOSTINSKÉMU. V r. 1928 byl zvolen čestným členem Jednoty československých matematiků a fysiků. Za svého nynějšího pohybu v Československu projevil prof. M. Fréchet zájem o kulturní život v našich zemích, navštívil galerie a divadla; jeho přednášky i rozhovory daly cenné podněty našim mladým matematikům v jejich práci.

J. Novák, Praha

*

V době od 2. října do 31. října 1957 dlel v Praze na studijní cestě matematický statistik doc. STEFAN ZUBRZYCKI z Matematického ústavu Polské akademie věd ve Vratislavě. Za svého pobytu byl hostem Matematického ústavu ČSAV; dále navštívil pracovníky katedry statistiky matematicko-fyzikální fakulty Karlovy university, matematickou skupinu Ústavu radiotechniky a elektroniky ČSAV, pracovníky oddělení matematické statistiky Výzkumného ústavu tepelné techniky a některé další výzkumné ústavy.

Doc. Zubrzycki se zajímal o teoretické práce a aplikace československých statistiků a informoval naše vědecké pracovníky o práci statistiků polských. Dne 23. října 1957 proslovil v matematické obci pražské přednášku na thema „Srovnání dvou výrobních postupů a pravidlo dualismu.“ V této přednášce referoval o své společné práci s prof. H. STEINHAUSEM, která je připravena do tisku.

Jiří Vondráček, Praha

*

Koncem listopadu 1957 přibyla do ČSR na studijní zájezd řada významných sovětských odborníků z Ústavu automatiky a telemechaniky AV SSSR a Laboratoře telekomunikací AV SSSR. Delegace si prohlédla Ústav matematických strojů ČSAV, Laboratoř automatizace ČSAV a jiné ústavy v ČSR.

Mezi těmito odborníky byl významný pracovník v oboru synthesy hradlových obvodů prof. dr. techn. věd M. A. GAVRILOV, vedoucí Laboratoře pro dálkové ovládání Ústavu

automatiky a telemekhaniky AV SSSR, pod jehož vedením se konala v říjnu 1957 v Moskvě konference o diskretně („reléové“) pracujících strojích. Referát o této konferenci bude otištěn v časopise Aplikace matematiky. Z Laboratoře telekomunikací AV SSSR byl mezi hosty kandidát techn. věd V. N. ROGINSKIJ. Oba hosté přednesli v Matematické obci pražské dne 29. listopadu 1957 přednášky o některých nových výsledcích v oboru synthesy hradlových obvodů na tato témata: M. A. Gavrilov: Konstrukce můstkových reléových obvodů, V. N. Roginskij: Grafická metoda synthesy kontaktních obvodů.

František Svoboda, Praha

*

ZPRÁVY O POBYTU ČESKOSLOVENSKÝCH MATEMATIKŮ V POLSKU

Ve dnech 1. až 10. října 1957 byl na studijním pobytu ve Vratislavi a v Poznani docent Karlovy university dr. JAN MAŘÍK. Dostalo se mu velmi srdečného přijetí, a to zejména od mladých poznaňských matematiků. Dr. Mařík přednášel v Poznani napřed o jednom svém výsledku z funkcionální analýzy; v dalším sdělení uvedl některé věty o řešení systému lineárních algebraických rovnic iterační metodou, k nimž došel společně s dr. V. PRÁKEM. Ve Vratislavi referoval o svém zobecnění jedné věty doc. dr. M. ZLÁMALA o eliptických rovnicích. Kromě toho se dr. Mařík zúčastnil v Poznani a ve Vratislavi několika přednášek a seminářů.

Redakce

*

Na pozvání Polské akademie věd navštívil som v dnech 12.—30. novembra 1957 rad matematických pracovísk v Poľsku. Vo Varšave som bol v dňoch 12.—16. novembra. V rámci Polskiego Towarzystwa Matematycznego (PTM) mal som prednášku na tému „O invariantnych mierach na kompaktných pologrupách“. Vo Varšave som okrem dôkladnej prehliadky znamenite vybudovanej knižnice Matematického ústavu Polskej akademie věd (PANIM) prezrel i niektoré iné vysokoškolské zariadenia.

V dňoch 17.—23. novembra som bol v Toruni, kde je nateraz centrum algebraického bádania v Poľsku. Je sídlom algebraickej skupiny PANIM. Jej vedúcim je prof. J. Loś. Táto skupina sa teraz intenzívne zaoberá štúdiom abelových grúp. Tu som mal vo forme akéhosi seminára tri na seba naväzujúce prednášky z teórie pologrup.

V Poznani som sa zdržiaval v dňoch 23.—26. novembra.

Nakoniec v dňoch 26.—29. novembra bol som vo Vratislavi. Dňa 28. novembra som mal prednášku v pracovnej skupine PANIM, vedenej prof. St. HARTMANNOM, na tému „Charaktery kompaktných pologrup“.

Na prednáškách bývala diskúzia vždy veľmi živá. Okrem prednášok mal som rad konzultácií, menovite s mladšími vedeckými pracovníkmi.

Okrem vedeckého programu postarali sa poľskí hostitelia i o hodnotný kultúrny a spoločenský program.

Štefan Schwarz, Bratislava

*

Ve dnech 20. listopadu až 5. prosince 1957 byl na studijním pobytu v Polsku dr. FRANTIŠEK NOŽIČKA, docent matematiky na matematicko-fyzikální fakultě Karlovy university.

Na Jagielloňské universitě v Krakově, kde je řada vynikajících odborníků v oboru analýzy a diferenciální geometrie, studoval soudobou tamější problematiku v těchto důležitých matematických disciplínách. Součástí jeho programu bylo též studium orga-

nisace vědecké práce v matematice v tomto velkém kulturním a vědeckém středisku v Polsku, právě tak jako organizace výuky matematiky na universitě, Hornické akademii a technice v Krakově. Za svého pobytu v Krakově přednesl doc. Nožička tři vědecké matematické přednášky, a to z oborů diferenciální geometrie (O styku variet v lineárním afinním prostoru), z matematické ekonomie (O aktuálních problémech z teorie lineárního plánování) a z analytické mechaniky (O problému dvou těles v teorii relativity).

O matematice na Jagielloňské universitě vyjde později (v Pokrocích matematiky, fysiky a astronomie) jeho obšírnější referativní článek.

Redakce

*

OBHAJOBY DISERTAČNÍCH PRACÍ KANDIDÁTŮ VĚD

Na matematicko-fyzikální fakultě KU v Praze obhájil dne 24. října 1957 kandidát fyzikálně-matematických věd ILJA ČERNÝ disertační práci „O rozšiřování lineárních operátorů v topologických lineárních prostorech“.

Při Matematickém ústavu ČSAV v Praze obhájil dne 13. prosince 1957 kandidát fyzikálně-matematických věd FRANTIŠEK ZÍTEK disertační práci „Náhodné funkce s nezávislými přírůstky a stochastické diferenciální rovnice“.

Na přírodovědecké fakultě MÚ v Brně obhájili disertační práce tito kandidáti fyzikálně-matematických věd: Dne 27. listopadu 1957 dr. MILOŠ RÁB práci „Oscilační a asymptotické vlastnosti integrálů lineární diferenciální rovnice 3. řádu“ a doc. dr. MARKO ŠVEC práci „O niektorých vlastnostiach integrálov diferenciálnych rovníc typu $y^{(n)} + Q(x)y = 0$ “; dne 11. prosince 1957 VALTER ŠEDA práci „Transformácia integrálov obyčajných lineárných diferenciálnych rovníc 2. rádu v komplexnom obore“.

Redakce

*

PŘEDNÁŠKY A DISKUSE V MATEMATICKÉ OBCI PRAŽSKÉ

- 16. 10. 1957: *Maurice Fréchet* (Paříž), Détermination d'un tableau de corrélation dont les marges sont données.
- 21. 10. 1957: *Maurice Fréchet* (Paříž), Les surfaces dérivables relativement à une règle de multiplication.
- 23. 10. 1957: *Stefan Zubrzycki* (Vratislav): Srovnání dvou výrobních procesů a pravidlo dualismu.
- 4. 11. 1957: *Ivo Babuška*: Problém stability řešení eliptických diferenciálních rovnic (vzhledem k malým změnám definiční oblasti).
- 18. 11. 1957: *Karel Rychlík*: Teorie reálných čísel v Bolzanově rukopisné pozůstalosti.
- 29. 11. 1957: *M. A. Gavrilov* a *V. N. Roginskij* (Moskva): O výsledcích v oboru synthesy reléových obvodů v SSSR.
- 2. 12. 1957: *Rudolf Výborný*: Jednoznačnost některých okrajových úloh.
- 4. 12. 1957: *Jaromír Abraham*: Přibližná metoda pro nelineární programování.
- 9. 12. 1957: *Miroslav Fiedler*: O některých výsledcích a problémech z n -rozměrné eukleidovské geometrie.

Redakce

*

ČINNOST POBOČKY JEDNOTY ČS. MATEMATIKŮ A FYSIKŮ V BRNĚ

Pobočka Jednoty čs. matematiků a fysiků v Brně pokračovala ve své činnosti přednáškami a diskusemi o nových pracích matematických.

Konaly se tyto přednášky:

5. 9. 1957: *G. Vrănceanu* (Bukurešť): Propriétés globales des correspondances entre espaces affines.
17. 10. 1957: *A. Švec* (Liberec): O pobytu v ústavu pro geometrii v Bologni.
24. 10. 1957: *M. Fréchet* (Paříž): Sur quelques problèmes non résolus d'analyse fonctionnelle.
21. 11. 1957: *F. Balada*: O životě a díle profesora Karla Koutského.
2. 12. 1957: *J. Smolka* (Praha): O Prokopu Divišovi.

V „Diskusích o nových pracích brněnských matematiků“ byly předneseny tyto referáty:

7. 10. 1957: *M. Ráb*: O diferenciální rovnici $y''' + 2A(x)y' + [A'(x) + \omega(x)]y = 0$.
14. 10. 1957: *M. Sekanina*: Rozklady množiny celých čísel.
21. 10. 1957: *K. Čulík*: O lexikografickém součtu částečně uspořádaných množin.
4. 11. 1957: *M. Novotný*: O aplikaci úplných množinových okruhů v teorii částečně uspořádaných množin.
11. 11. 1957: *Z. Hustý*: O vlastnostech diferenciálních rovnic 5. řádu.
25. 11. 1957: *M. Sekanina*: O jistých rozkladech na rovině.
16. 12. 1957: *E. Barvínek*: O zaměnitelnosti dispersí a integrálů diferenciálních rovnic
 $- \{x, t\} + q(x) x'^2 = Q(t)$.

K. Svoboda, Brno